It is defined that the modernization of the Constitution of Ukraine should aim primarily at ensuring the legitimization of the Constitution of Ukraine and cover the following areas: 1) elimination of contradictory provisions and Soviet vestiges from the content of the Constitution of Ukraine; 2) improvement of the national political system and the domestic mechanism of public power (including decentralization of power); 3) introduction of an effective model of the territorial organization of Ukraine.

It is concluded that the constitutional reform in Ukraine should be comprehensive, systematic, complete, and take place clearly within the framework of the provisions of Chapter XIII of the Constitution of Ukraine. The renewed Constitution of Ukraine should guarantee the irreversibility of the country's democratic development, become an effective tool for protecting Ukraine from external military aggression, and protect the Ukrainian people from threats and challenges in the context of globalization, climate change, and international terrorism; it should become a constitution of the future, a constitution of development, a constitution guaranteeing self-expression and affirmation of person as a unique member of society, a constitution which is a model of new constitutional values and new approaches to understanding the essence of the state, civil society and a human.

Keywords: constitution, constitutional reverse, constitutional reform, modernization of the Constitution of Ukraine.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Legal Studies, 2021; 3 (118): 73-76
УДК 342
DOI: https:doi.org/10.17721/1728-2195/2021/3.118-13

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv, Publishing center "Kyiv University", 2021

А. В. Матат, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-1198-0505

ПРО УКРАЇНСЬКИЙ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ І ЙОГО РОЗВИТОК У ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Розглянуто питання українського конституціоналізму в період відновлення незалежності України. Досліджено юридичний процес проголошення незалежності в Україні, а також пов'язані з ним події, як-то ухвалення Конституції України – Основного закону держави. Крім того, аналізується категорія "конституціоналізм" як універсальне поняття в конституційному праві, його змістовне наповнення цінностями та принципами. Указані особливості мають свою специфіку в межах окремої демократії, адже на прикладі дослідження українського конституціоналізму автор звертається до поняття "незалежність" як конституційно закріпленої характеристики держави. З'ясовано, що конституціоналізм в Україні має тісний зв'язок з європейською моделлю, а також характеризується власною специфікою, до якої належить незалежність як конституційна цінність і конституційний принцип. Указані обставини автор пояснює тим, що на конституційному рівні серед загальних засад конституційного ладу закріплено незалежність у переліку ознак держави за статтею 1 Конституції України. Окремо розглянуто доктринальні положення, присвячені дослідженню конституціоналізму українськими правниками, а також аналізується рішення Конституційного Суду України, в якому розкрито значення України як незалежної держави. Таким чином автор пояснює специфіку українського конституціоналізму.

Ключові слова: конституціоналізм, український конституціоналізм, незалежність, відновлення незалежності України, Конституція України.

ВСТУП

В українській правничій доктрині виокремлюють різні етапи розвитку та формування тих чи інших категорій. Так, у праві можна визначити основні для національної правової системи терміни і поняття, зважаючи на відповідні особливості та традиції у державі. Як правило, основні правничі категорії беруть початок із формування поглядів на них у порівняльно-правовій перспективі, що означає приналежність до універсальних цінностей. Наведену тезу можна розглянути на прикладі багатоаспектної категорії "конституціоналізм", яка активно розвивається та пройшла шлях переосмислення в межах української правничої доктрини. Зокрема, на вказані обставини вплинули різні фактори, одним з яких слід вважати відновлення незалежності держави, процес якого почався з ухвалення Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року, схваленого Всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року.

Загалом, конституціоналізм як основну категорію для національної правової системи можна назвати засадничою, адже вона є універсальною та слугує об'єктом для аналізу особливостей розвитку і права, і суспільства в умовах демократії. З одного боку, конституціоналізм – категорія науки конституційного права, а з іншого – конституційне право як основа правової системи будь-якої демократичної держави має вплив на розвиток інших галузей права через конкретизацію конституційних прав людини. Понад тим, конституціоналізм відіграє у цьому контексті не останню роль як із погляду доктрини, так і практики.

Саме завдяки своїй універсальності, конституціоналізм досліджують у різних аспектах: як правничу категорію, як ідеологію, як доктрину тощо. Таким чином, пропонуємо розглянути особливості розвитку українського конституціоналізму та формування його змістовного наповнення, зважаючи на державотворчі процеси з відновлення незалежності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Конституціоналізм у фокусі правничих досліджень займає чільне місце серед наукових праць українських правників. У наукових публікаціях можна віднайти різноманітні проблемні питання, присвячені вказаній тематиці. Особливу увагу на цю проблему звертають в основному конституціоналісти (наприклад, Ю. Барабаш говорить про український конституціоналізм, як пріоритетний об'єкт наукових досліджень [1, с. 93–99]), але український конституціоналізм також розглядають і теоретики, й історики права.

Аналізуючи публікації, предметом яких є категорія "конституціоналізм", можемо виділити наукові праці таких українських дослідників: О. Бориславської [2], А. Крусян [3], В. Речицького [4], М. Савчина [5], П. Стецюка [6], В. Федоренка [7, с. 64–92], В. Шаповала [8], С. Шевчука [9, с. 51–56] та багатьох інших правників.

Метою статті є аналіз конституціоналізму в контексті його формування та розвитку як категорії в українській правничій доктрині за період відновлення незалежності України, а також огляд сучасних тенденцій українського конституціоналізму.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Універсальні цінності та принципи, які досліджуються в межах конституційного права (людська гідність, людські права, демократія, верховенство права), зазвичай розглядають разом із категорією конституціоналізм. За своєю

© Матат А. В., 2021

природою та змістовним наповненням, конституціоналізм передусім є ідеологічною концепцією, яка охоплює конституційного рівня засадничі цінності й принципи.

У великій кількості різноманітних доктринальних положень, які присвячені проблематиці конституціоналізму з різних його структурних характеристик, зазвичай згадується підхід американського професора М. Розенфельда (Michel Rosenfeld). На думку дослідника, конституціоналізм характеризує три основні елементи: 1) обмеження державної влади, 2) відданість верховенству права, 3) захист фундаментальних прав [10].

Опираючись на вказаний вище підхід, на нашу думку, можна говорити про те, що універсальні (тобто конституційні) цінності та принципи, які змістовно наповнюють категорію "конституціоналізм", мають свою історичну ретроспективу, відповідно до особливостей розвитку конституційної держави. Наприклад, якщо говорити про національну правову систему в Україні, то на процес розвитку та формування конституціоналізму впливають різні фактори. Таким чином, становлення України як демократичної держави відбувається у відповідний історичний етап. Сказане безпосередньо стосується й досягнення програмних цілей, визначених засадами конституційного ладу, зафіксованими в Конституції України. Тому український конституціоналізм характеризується певною специфікою.

Досліджуючи дефініцію категорії "конституціоналізм", П. Стецюк звертає увагу на відповідні етапи його розвитку, адже сучасний український конституціоналізм розвивається у період після 1991 року [11, с. 179]. Разом із тим, за жодних умов не можна говорити про те, що цей етап єдиний для дослідження конституціоналізму в українській перспективі. П. Стецюк також розглядає період, що впливає на формування конституціоналізму, часи УНР – ЗУНР [11, с. 179].

В українських джерелах можна віднайти більш розлогі підходи, які пропонуються вченими для представлення етапів розвитку конституціоналізму в Україні. Так, наприклад, з аналізу української доктрини випливає те, що прийнято виокремлювати п'ятий період сучасного конституціоналізму, починаючи з проголошення незалежності України та включаючи наступні процеси наших днів [12, с. 25]. Велика історія української держави, не дивлячись на деякі складні періоди, дає підстави у різний спосіб розглядати поетапні віхи українського конституціоналізму. Водночас, зважаючи на мету нашого дослідження, ми зосередимось на періоді відновлення незалежності держави, який, як з'ясовано вище, вважається сучасним періодом конституціоналізму в Україні. Сам процес відновлення незалежності в Україні – продовжується донині.

Принагідно зазначимо, як указує М. Козюбра, справжній ренесанс вітчизняного конституціоналізму та його нове якісне наповнення надбаннями європейського і світового конституціоналізму відбулося після проголошення незалежності України (1990–1991 рр.). На думку вченого, перший історичний акт цього періоду – Декларація про державний суверенітет від 16 липня 1990 року, задекларував основні цінності конституціоналізму: "Побудова демократичної та правової держави; усебічне забезпечення прав і свобод людини; здійснення державної влади за принципом її поділу на законодавчу, виконавчу та судову; захист усіх форм власності, зокрема і приватної тощо" [13, с. 34–35]. М. Козюбра зазначає, що саме Декларація започаткувала новітній конституційний процес в Україні, ставши його світоглядно-методологічною основою [13, с. 35].

А. Козаченко також підтримує ідею про те, що формування сучасного вітчизняного конституціоналізму розпочалося після проголошення незалежності України 1991 року. Дослідник зазначає, що цей процес відбувався, спираючись на ліберальну європейську конституційну доктрину [12, с. 26]. Окремо А. Козаченко вказує на те, що ухвалення Конституції України, як продовження державотворчого процесу вказаного періоду, також "стало важливою віхою на шляху формування конституціоналізму в Україні" [12, с. 26].

Загалом ми погоджуємось із тим, як в українській доктрині вироблено підхід до класифікації періодів розвитку конституціоналізму, зосереджуючи увагу на його сучасному етапі. Єдиним суттєвим уточненням, слід назвати те, що за вказаний період (з початку відновлення незалежності України до сьогодення), усе ж бракує чіткості у суттєвих формулюваннях. Зрозуміло, що юридично зафіксованим є термін "проголошення" відносно незалежності, згідно з назвою відповідного Акта. Понад тим, цей період слід вважати саме відновленням незалежності української держави, яку було тимчасово втрачено в радянські часи. Відмітимо, що у Литовській Республіці пішли саме таким шляхом, 11 березня 1990 року, оформлюючи юридично незалежність республіки від Радянського Союзу. Тому, Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року є частиною процесу з відновлення незалежності в Україні.

Указані обставини також важливі з огляду дослідження українського конституціоналізму, який має прямий зв'язок із європейським конституціоналізмом. Ухваленням Конституції України, у 1996 році, логічно продовжено процес змістовного наповнення та сутнісного значення конституціоналізму в Україні. Тож для українського конституціоналізму Конституція України як Основний закон держави відіграє ключову роль і у практичному, і в теоретичному сенсах.

Наприклад, як указує В. Федоренко, дихотомічний взаємозв'язок Конституції України й конституціоналізму є не лише закономірним, а й бажаним для розвитку конституційної правової держави [14, с. 92].

Далі розглянемо положення, сформульовані у наукових розвідках українських учених, які всіляко обґрунтовують віднесення українського конституціоналізму до європейської моделі.

Історично першим елементом у механізмі функціонування процесу конституційного розвитку була конституція. Таким чином, як зазначає П. Стецюк, від епохи буржуазних революцій, від реальних спроб забезпечення прав людини та проведення розподілу влади в державі бере свій початок епоха конституції як така. Демократичні завоювання в результаті буржуазних революцій і визвольних війн, як правило, спочатку знаходили своє закріплення на політичному рівні – у деклараціях, угодах, інших документах політико-правового характеру, а пізніше фіксувались (закріплювались) на найвищому юридичному рівні – в основних законах держави (конституціях) [15, с. 51–52].

Аналізуючи європейський конституціоналізм, В. Речицький звертає увагу на те, що більшість дослідників європейського конституціоналізму визнає, що основним призначенням конституцій було і залишається обмеження державної влади, установлення прозорих і зрозумілих принципів її діяльності для всіх суб'єктів публічної сфери. Водночас європейське розуміння конституції передбачає також реальне самоврядування, повагу до людської гідності, підтримку демократії не зверху, а знизу. Проте, на думку В. Речицького, менш послідовно, ніж у США, тут прийнято захищати принцип свободи ринку й рівних можливостей. [4, с. 26–27].

Фундаментально досліджуючи європейську модель конституціоналізму, О. Бориславська пропонує таке узагальнення: "Ідеї людської гідності, свободи людини, гарантованості її прав, верховенства права та демократії складають ідеологічну парадигму ліберальної демократії, що водночас слугує основою для виникнення та функціонування конституціоналізму в умовах європейської моделі" [2, с. 41]. Крім того, дослідниця зауважує, що вивчення європейської моделі конституціоналізму спирається на принципи ліберальної демократії, та є органічним поєднанням догматичного аналізу нормативно-правової складової конституціоналізму із соціологічними, історичними, філософсько-світоглядними аспектами дослідження, комплексне використання яких може забезпечити об'єктивну оцінку сутності й особливостей європейської моделі конституціоналізму [2, с. 41–42].

Відомий дослідник українського конституціоналізму М. Савчин, з погляду структурної характеристики конституції, стверджує про наявність таких основних її компонентів, як: гідність і права людини, договір, демократія, народний суверенітет, парламентаризм, уряд та адміністрація, судовий конституційний контроль і правосуддя [5, с. 10].

Також зазначимо, що В. Речицький звертає увагу на те, що загалом не всі дослідники європейського конституціоналізму погоджуються, що конституції є основним знаряддям обмеження держави в інтересах громадянського суспільства. Так, дехто вважає її сукупністю правових положень, які встановлюються органами держави, упорядковують функціонування цих органів і їхню компетенцію, передбачають обов'язки індивіда перед владою і суспільством. Також конституцією іноді називали сукупність норм вищого рангу, які регулюють устрій держави, принципи її організації, форму і структуру, а також засади взаємовідносин громадян із державною владою. Насамкінець, як указує дослідник, у деяких європейських країнах конституція сприймалася просто як ультиматум, який державна влада пред'являла народним масам [4, с. 27].

Окремо звернемо увагу на сутнісну характеристику Конституції України, про яку зазначають українські правники. Наприклад, В. Шаповал щодо феномену конституцій з акцентом на українські реалії говорить про те, що сама конституція нерідко виступає результатом непублічних домовленостей політиків, які репрезентують інтереси, що не обов'язково є адекватним суспільному інтересу. Крім того вказується, що підтвердженням такої тези є політичний контекст практично всіх ревізій Конституції України, яку до того ж ухвалювали в режимі взаємних поступок і навіть ситуативних "обмінів" з боку різних політичних сил і груп [8, с. 72].

Зазначимо, що Конституція як основоположний елемент українського конституціоналізму є нормативним закріпленням відповідної системи цінностей і принципів, які можна назвати універсальними для європейських демократичних країн. Наведену тезу пояснимо такими положеннями.

Передусім Конституція визначає людську гідність, людські права, демократію та верховенство права у розд. I "Загальні засади". Так, у сучасних інтеграційних процесах в Україні на конституційному рівні додатково зафіксовано незворотність європейського та євроатлантичного курсу держави як програмної цілі у Преамбулі до Конституції України та деталізовано її в окремих конституційних нормах серед повноважень Верховної Ради України (п. 5 ст. 85.1), Президента України (ст. 102.3), Кабінету Міністрів України (п. 1^1 ст. 116) [16, с. 117].

Понад тим, Конституція України як об'єкт аналізу стану розвитку конституціоналізму, додатково сприяє розкриттю проблематики нашого дослідження. Ідеться про те, що на конституційному рівні зафіксовано положення про те, що Україна є незалежною державою (ст. 1). Указана особливість стосується вивчення українського конституціоналізму, адже такий підхід конституціедавця вплинув на особливості засадничих ознак України як конституційної держави.

Фіксація незалежності як ознаки держави у розд. I "Загальні засади" Конституції України, може розглядатися як конституційна цінність або конституційний принцип, відповідне значення яких розкривається офіційною конституційною доктриною. Для цього звернімось до практики Конституційного Суду України.

Про незалежність України, застосовуючи ст. 1 Конституції України, прямо згадується Конституційним Судом у рішенні від 20 березня 2014 року № 3-рп/2014 (справа про невідповідність Конституції України Постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим "Про Декларацію про незалежність Автономної Республіки Крим і міста Севастополя").

Так, розглядаючи питання про анексію української території в Автономній Республіці Крим, Конституційний Суд України вказав: *"Право на самовизначення на території Автономної Республіки Крим та в місті Севастополі було реалізовано їхніми жителями як невід'ємною частиною всього Українського народу під час всенародного голосування на всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року. Ураховуючи результати цього референдуму, Верховна Рада України від імені Українського народу – громадян України всіх національностей – 28 червня 1996 року прийняла Конституцію України, в якій, зокрема, проголосила Україну суверенною і незалежною державою (ст. 1) та закріпила принцип її територіальної цілісності (ст. 2)"* [17].

Окремо, у мотивувальній частині вказаного рішення Конституційний Суд констатував, що *"Конституція України не передбачає права окремої частини громадян України (у тому числі і національних меншин) на одностороннє самовизначення, у результаті якого відбудеться зміна території України як унітарної держави. Питання зміни кордонів України повинне вирішуватися на всеукраїнському референдумі, призначеному Верховною Радою України відповідно до ст. 73, пункту 2 частини першої статті 85 Основного Закону України"* [17].

Таким чином, рішення Конституційного Суду розкриває ціннісне значення конституційної норми про те, що Україна є незалежною і суверенною державою серед інших ознак, закріплених ст. 1 в розділі I "Загальні засади". З аналізованого рішення доходимо висновку про те, що незалежність як ознака держави є конституційною цінністю, що характеризує особливість українського конституціоналізму.

ВИСНОВКИ

На підставі викладеного аналізу можемо зробити такі загальні висновки.

По-перше, конституціоналізм є універсальним поняттям у конституційному праві, яке уособлює систему цінностей і принципів конституційної держави. Не дивлячись на те, що український конституціоналізм має свою характерну особливість, передовсім він втілює універсальні засади європейського конституціоналізму.

По-друге, аналізуючи український конституціоналізм як у теоретичній, так і у практичній площині, слід брати до уваги зміст Конституції України як Основного закону

держави. Конституція є актом установчої влади народу, прийняття якої логічно продовжило процес відновлення незалежності в Україні, розпочатого у 1990-х роках.

По-третє, незалежність України, зважаючи на її фіксацію у ст. 1 Конституції, може розглядатись конституційною цінністю в межах українського конституціоналізму, зміст якої інтерпретується в офіційній конституційній доктрині.

Список використаних джерел

1. Барабаш Ю.Г. Український конституціоналізм як пріоритетний об'єкт наукових досліджень. *Наука конституційного права України: сучасний стан на напрямки розвитку*. Харків: Право, 2009. С. 93-99.
2. Бориславська О.М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз: монографія. Харків: Право, 2018. 384 с.
3. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 560 с.
4. Речицький В.В. Конституціоналізм. Коротка версія (читанка з конституціоналізму для зацікавлених). Харків: Права людини, 2014. 264 с.
5. Савчин М.В. Конституціоналізм і природа конституції: Монографія. Ужгород: Поліграфцентр "Ліра", 2009. 372 с.
6. Стецюк П.Б. Основи теорії конституції та конституціоналізму. Частина перша: Посібник для студентів. Львів: Астролябія, 2003. 232 с.
7. Федоренко В.Л. Конституціоналізм і революції. *Право України*. 2018. № 4. С. 64-92.
8. Шаповал В.М. Основи конституціоналізму (нариси з історії, теорії і практики). Київ: Мишалов Д.В., 2021. 116 с.
9. Шевчук С.В. Історія конституціоналізму: від святого письма до конституційного тексту. Елементи конституціоналізму. *Юридичний журнал*. 2008. № 10 (76). С. 51-56.
10. Rosenfeld M. The rule of law and the legitimacy of constitutional democracy URL:https://pdfs.semanticscholar.org/5051/52a584c8e61e40ba7d958f713efcc9cc04f0.pdf
11. Стецюк П. Про дефініцію категорії "конституціоналізм". *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2004. Випуск № 39. С. 171-180.
12. Козаченко А.І. Історія розвитку конституціоналізму в Україні: Навч. посібник. Полтава: "Астрая", 2020. 217 с.
13. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри / Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. К.: Ваіте, 2021. 528 с.
14. Федоренко В.Л. Конституційне право України: підруч. / До 20-ої річниці Конституції України та 25-ої річниці незалежності України. Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 616 с.
15. Стецюк П. Конституційний розвиток в сучасному світі: український вимір. *Український часопис конституційного права*. 2017. № 1. С. 50-57.
16. Васильченко О., Матат А. Становлення українського конституціоналізму в умовах європейських конституційних цінностей. *Конституція України: ціннісний вимір 25-річного досвіду державотворення та правотворення*: Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 23 червня 2021 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К.: ФОП Кішка І.В. 2021. С. 114-118.
17. Рішення Конституційного Суду України від 20 березня 2014 року № 3-рп/2014 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-14#Text

References

1. Barabash Yu.G. (2009) Ukrainskyi konstytutsionalizm yak priorytetnyi obiekt naukovykh doslidzhen [Ukrainian constitutionalism as a priority object of scientific research]. Kharkiv: Pravo (in Ukrainian).
2. Boryslavska O.M. (2018) Yevropeiska model konstytutsionalizmu: systemno-aksiolohichnyi analiz [The European model of constitutionalism: system-axiological analysis]. Kharkiv: Pravo (in Ukrainian).
3. Krusian A.R. (2010) Suchasnyi ukrainskyi konstytutsionalizm [Modern Ukrainian constitutionalism]. Kyiv: Yurinkom Inter (in Ukrainian).
4. Rechytskyi V.V. (2014) Konstytutsionalizm. Korotka versiia (chytanka z konstytutsionalizmu dlia zatsikavlenykh) [Constitutionalism. Short version (reader on constitutionalism for those interested)]. Kharkiv: Prava liudyny (in Ukrainian).
5. Savchyn M.V. (2009). Konstytutsionalizm i pryroda konstytutsii [Constitutionalism and the nature of the constitution]. Uzhhorod: Polihraftsentr "Lira" (in Ukrainian).
6. Stetsiuk P.B. (2003) Osnovy teorii konstytutsii ta konstytutsionalizmu. Chastyna persha [Fundamentals of the theory of constitution and constitutionalism. Part one]. Lviv: Astroliabiia (in Ukrainian).
7. Fedorenko V.L. (2018) Konstytutsionalizm i revoliutsii [Constitutionalism and revolution]. Legal Journal "Law of Ukraine", № 4, 64-92. (in Ukrainian).
8. Shapoval V.M. (2021) Osnovy konstytutsionalizmu (narysy z istorii, teorii i praktyky) Fundamentals of constitutionalism (essays on history, theory and practice). Kyiv: Myshalov D.V. (in Ukrainian).
9. Shevchuk S.V. (2008) Istoriia konstytutsionalizmu: vid sviatoho pysma do konstytutsiinoho tekstu. Elementy konstytutsionalizmu [History of constitutionalism: from the scriptures to the constitutional text. Elements of constitutionalism]. Legal journal. 2008. № 10 (76). 51-56 (in Ukrainian).
10. Rosenfeld M. The rule of law and the legitimacy of constitutional democracy URL:https://pdfs.semanticscholar.org/5051/52a584c8e61e40ba7d958f713efcc9cc04f0.pdf (in English).
11. Stetsiuk P. (2004) Pro definitsiiu katehorii "konstytutsionalizm" [On the definition of the category "constitutionalism"]. Bulletin of Lviv University. The series is legal. 2004. Issue № 39. 171-180 (in Ukrainian).
12. Kozachenko A.I. Istoriia rozvytku konstytutsionalizmu v Ukraini [History of the development of constitutionalism in Ukraine]. Poltava: "Astraia" (in Ukrainian).
13. Barabash Yu.G., Boryslavska O.M., Venher V.M., Koziubra M.I., Meleshevych A.A. (2021) Konstytutsiine pravo [Constitutional law]. Kyiv: Vaite (in Ukrainian).
14. Fedorenko V.L. (2016). Konstytutsiine pravo Ukrainy [Constitutional law of Ukraine]. K.: Vydavnytstvo Lira-K (in Ukrainian).
15. Stetsiuk P. (2017) Konstytutsiinyi rozvytok v suchasnomu sviti: ukrainskyi vymir [Constitutional development in the modern world: the Ukrainian dimension]. Ukrainian journal of constitutional law, № 1, 50-57 (in Ukrainian).
16. Vasylchenko O., Matat A. (2021) Stanovlennia ukrainskoho konstytutsionalizmu v umovakh yevropeiskykh konstytutsiinykh tsinnostei [Formation of Ukrainian constitutionalism in the conditions of European constitutional values]. Konstytutsiia Ukrainy: tsinnisnyi vymir 25-richnoho dosvidu derzhavotvorennia ta pravotvorennia [The Constitution of Ukraine: a value dimension of 25 years of experience in state-building and law-making] (s. 114-118) Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka (in Ukrainian).
17. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine] March 20, 2014, № 3-rp/2014 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-14#Text (in Ukrainian).

Received: 20/07/2021
1st revision: 15/08/2021
Accepted: 28/08/2021

A. Matat, PhD Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ON UKRAINIAN CONSTITUTIONALISM AND ITS DEVELOPMENT DURING THE RESTORATION OF UKRAINE'S INDEPENDENCE

The paper deals with the study of Ukrainian constitutionalism and its development during the restoration of Ukraine's independence. The category of "constitutionalism" is a topical issue in legal doctrine, and it is analysed concerning various aspects in constitutional law and the theory and history of law. Constitutionalism is a universal concept that contains the basic principles and values, but a certain specificity of this term has its own feature regarding the example of a particular state. That is why the category of "constitutionalism" is an actual topic.

The article aims to examine constitutionalism and its features in Ukrainian legal system. The author places special emphasis on the period of restoration of Ukraine's independence. The independence of Ukraine influences the peculiarities of the development of Ukrainian constitutionalism, which derives from the European model of constitutionalism. The Constitution of Ukraine is an important object of analysis of the specifics of Ukrainian constitutionalism. The author determines that the Constitution of Ukraine enshrines independence as the basis of the constitutional order. Article 1 of the Constitution of Ukraine states that Ukraine is an independent state and the Constitutional Court of Ukraine's practice reveals the essence of independence as a constitutional value and a constitutional principle.

The author uses systematic, structural, and comparative legal methods as a complex approach to obtaining the results of the research. Finally, the research contains the conclusions that enable the author to provoke the motivation for studying the outlined topic in other scientific works. The paper aims at contributing to the growing research highlighting the current issues of Ukrainian constitutionalism.

Keywords: constitutionalism, Ukrainian constitutionalism, independence, restoration of independence of Ukraine, Constitution of Ukraine.